

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תשא

(חלק טז — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

לעילוי נשמת
מרת רבקה חי' הינדא בת ר' אשר הלוי ע"ה ברבר
נפטרה י"ט אדר, ה'תשע"ד
ת' נ' צ' ב' ה'

ולזכות
הילדה מושקא בת שפרינצא פערל תחי'
לרגל הכנסה לגיל מצוות
י"ט אדר, ה'תשפ"א

על ידי ולזכות הורי'
הרה"ת ר' לוי יצחק וזוגתו מרת פערל
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות
שמוטקין

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תשא

ראה וקדש⁶; ג) בקשר לאיסור שרצים – „וזה לכם הטמא”⁷ (ובעוד ענינים⁸).

ואינו מובן⁹: בשלמא בשאר הענינים, אפשר להבין הטעם שהוצרך הקב”ה להראותם לו¹⁰, לפי שהם כוללים פרטים וציורים מסובכים: המנורה, לדוגמא, היו בה גביעים כפתורים ופרחים, וכולם היו מוכרחים להיות „מקשה אחת”, ויחד עם זאת היה כל אחד מהם צריך להיות במקומו המתאים במנורה, ובצורתו המיוחדת כו’; ועל-דרך-זה במולד הלבנה היה דרוש לדעת בדיק, „באיזו שיעור תראה ותהיה ראויה לקדש”¹¹ (ולהכיר בוודאות שזוהי הלבנה¹², ולדעת לתאר את אופן עמידתה ברקיע – ככל הפרטים שנמנו בגמרא גבי בדיקת

א. אמרו רז”ל¹ על הפסוק² „זה יתנו .. מחצית השקל” (והביא רש”י דבריהם בפירושו על התורה³), „אמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקב”ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו זה יתנו כזה יתנו”.

בדומה לזה – שהראה הקב”ה למשה את דוגמת הדבר שעליו נצטוו – מצינו בכמה ענינים⁴: א) „נתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב”ה מנורה של אש”⁵; ב) „נתקשה משה על מולד הלבנה .. והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע ואמר לו כזה

1) ירושלמי שקלים פ”א ה”ד. תנחומא פרשתנו ט. נשא יא. במדבר פ”ב, ג. פסיקתא דר”כ פ”ב (כי תשא). פסיקתא רבתי פט”ז (בסופו). – ראה תו”ש עה”פ – בכהנ”ל בשינוים קלים. ובפס”ר פ”י (בסופו): מטבע של אש קטן; ושם לפנ”ז: כמין מטבע של שערה של אש. אבל שם לא הובא בשם ר’ מאיר. ובתיב”ע עה”פ: דין שיעורא איתחמי למשה בטוורא הי כדינרא דאשא והיכדין א”ל כדין יתנון.

2) פרשתנו ל, יג.

3) אבל ליתא שם „מתחת כסא כבודו” (במדברש תהלים מזמור צא. פס”ר הנ”ל), ומוסיף „ומשקלה מחצית השקל”. וראה לקמן בפנים.

4) מנחות כט, א. מכילתא בא יב, ב. ספרי בהעלותך ת, ד. שמו”ר פט”ו, כח. ועוד. וראה רא”ם וגו”א בפרש”י פרשתנו, ובפרש”י שמיני פרשתנו. אה”ח עה”פ.

5) לשון רש”י תרומה כה, מ. ובגמ’ שם בתנא דבי ר’ ישמעאל „עד שהראה לו הקב”ה באצבעו” (ועד”ז במכילתא וספרי שם). וכן הוא בפרש”י בהעלותך שם. וראה רא”ם וגו”א תרומה ובהעלותך שם.

6) לשון רש”י בא שם.

7) שמיני יא, כט. וראה רש”י שם יא, ב.

8) במנחות (ומכילתא) שם „אף הלכות שחיטה”. וראה תוד”ה שלשה שם. ובשמו”ר שם: ד’ דברים .. הראהו שמן המשחה. משא”כ הנאמר לפנ”ז במנחות שם: „ארון של אש ושלחן של אש כו’ ירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותם” – לא נתקשה בהם (ראה גו”א תרומה שם).

9) כמו שהקשה בגו”א בפרש”י פרשתנו. אלשיך עה”פ (קושיא הא’). זית רענן ליל”ש פרשתנו. אה”ח עה”פ.

10) ראה גו”א שמיני שם. חדא”ג מנחות שם.

11) לשון רש”י בא שם. וראה רא”ם וגו”א שם.

12) ובפרט לפי הריגוצובי (ראה צפנת פענח עה”ת בא שם).

אם תמצוי לומר שלא ידע, הלא הקב"ה היה יכול לפרט לו בדיבור כמה צריך להיות²¹ שיעורה ומשקלה²².

יתר על כן: אפילו נניח שניתן לדעת את שיעורה המדויק של מחצית השקל רק ע"י דוגמא מוחשית – מדוע צריכה דוגמא זו להיות „מטבע של אש“? אדרבה – יהיה זה מדויק יותר להראות לו את מחצית השקל²³ שצריכה להנתן בפועל – של כסף, וכמו שהראה לו הקב"ה לבנה ברקיע (ועל-דרך-זה שרצים)²⁴.

[מה שהראה לו הקב"ה „מנורה של אש“, מובן, כיון שמציאות של מנורת

כתבו כיוצא בזה. ואולי צ"ל: והתוס' בחולין (הובא לקמן בפנים. וראה לקמן הערה 29).

(21) ונד"ז יש להקשות בתירוץ (הא') שבגו"א בפרשתנו. וע"פ המבואר לקמן בפנים יש לבאר גם פירושו.

(22) ראה משכיל לדוד בפרש"י, שהקשה על פי' התוס' (ולפי פירושו: למאן דדריש דהראהו מטבע של אש .. נתקשה כמו אינך דה"נ יש קושי בדקדוק המשקל). וי"ל כוונת התוס' (ובפרט ע"פ גירסת השטמ"ק) דכל מטבע הוא לא רק שיעור ומשקל, כי אם יש לו גם צורה וציור מסוים, וזה קשה להודיע כי אם הוצרך להראותו. ובפרט אם נאמר שעדיין לא היה מטבע כזו* (ובפרש"י חיי שרה שם היינו רק משקל. וכמובן דוחק הוא) (ולהעיר מרמב"ן פרשתנו ריש פסוק יג).

אבל עדיין אינו מובן כי אין לומר שזה קשה להבין יותר מצורת המנורה והחודש כו' עד „דלא שייך התם נתקשה אלא משום דלא הוה ידע בשום ענין“.

(23) ראה חלקי אבנים בפרש"י.

(24) ראה תירוץ הב' בגו"א. אלשיך ודברי דוד שם ע"ד הדרוש וכו'.

העדים¹³), וכן בשרצים – שלא כולם היה מראיהם ידוע¹⁴.

משא"כ מחצית השקל¹⁵ – אין כל קושי לדעת מהי¹⁶, וכבר מצינו שזכרה גבי אליעזר עבד אברהם¹⁷, ואם כן, היה די באמירת הקב"ה שיתנו מחצית השקל – ומדוע גם כאן הראה לו הקב"ה „מטבע של אש“?

והנה, התוס' במנחות¹⁸ ביארו הטעם שמחצית השקל לא נמנתה בגמרא שם בין הענינים שנתקשה בהם משה (מנורה, קידוש החודש ושרצים): „דלא שייך התם נתקשה, אלא משום דלא הוה ידע¹⁹ בשום ענין אם לא היה מראהו“. ולכאורה הדבר אינו מובן כלל: מדוע לא היה משה יודע מהו (השיעור של) מחצית השקל²⁰? – ואף

(13) בפרש"י מנחות שם ד"ה ראש חודש: בשעת מולד לבנה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת כדאמרינן ב"רה' כזה ראיתם אם כזה ראיתם.

(14) בפרש"י שם: שרצים, לא היה מכיר איזה טמא ואיזה טהור. הלכות שחיטה, לא היה מבין מהיכן היא מוגרמת.

(15) להעיר מרעיא מהימנא בזהר ח"ב (קנז, סע"ב): ומכלא לא אתקשי לך למעבד אלא תלת מלין דרשימין באתון דשמך מנורה שקלים החודש.

(16) ראה דברי דוד (להט"ז) בפרש"י: דשם לא מנו אלא דברים שנתקשה משה להבינם כי יש הרבה פרטים בהם כו' אבל כאן לא היה קושי במטבע של מחצית השקל.

(17) חיי שרה כד, כב ובפרש"י.

(18) שם ד"ה שלשה.

(19) ובשטמ"ק שם: ס"א איזה מטבע יביאו אם לא כו'.

(20) וצ"ע בית רענן שם (לאחרי שמקשה „בשלמא מנורה לא היה לו להבין אם לא היה מראה לו אבל הכא מה הוצרך להראות לו הול"ל שיתנו מחצית השקל“, מוסיקף): והתוס' במנחות

(* ראה חלקי אבנים (להרב דוד לידא פירדא, שנת תג"ן. ניו יארק תשל"ג) בפרש"י, צפנת פננת ה' שקלים נסמן לקמן הערה 56 ועוד.

ב. ויובן בהקדם ביאור דברי הרמב"ם³⁰ במצות נתינת מחצית השקל: „הציווי שנצטוונו ליתן מחצית השקל בכל שנה והוא אמרו יתעלה ונתנו איש כופר נפשו ואמר זה יתנו”³¹. ולכאורה: מפני מה צריך היה להביא את שני הפסוקים, ולא הסתפק בפסוק „זה יתנו”³²? ובפרט, שהציווי על נתינת מחצית השקל נאמר בפסוק זה דוקא – „זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל”³³ (ואילו בפסוק „ונתנו איש כופר נפשו” אין מוזכר עצם מצות נתינת מחצית השקל, אלא תוכנו הוא, שאם „תשא את ראש בני ישראל”, אזי

זהב כזו לא היתה עדיין בעולם²⁵; משא”כ מחצית השקל – מטבע בעל שיעור ומשקל גשמי²⁶].

עוד צריך להבין: התוס’ בחולין²⁷ יישבו את השאלה הנ”ל דהתוס’ במנחות (למה לא נמנתה מחצית השקל יחד עם שאר הדברים המנויים שם, שבהם „נתקשה משה”): „הני אע”פ שהראהו לא נתקשה בהן אלא שתמה על הדבר מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו²⁸ הראהו הקב”ה כו” – ולכאורה שני תירוצי התוספות הם סברות הפוכות: לפי התוס’ במנחות, במחצית השקל לא „נתקשה משה” סתם, אלא יתירה מזו – „לא היה ידע בשום ענין אם לא היה מראהו”; משא”כ לפי התוס’ בחולין, מלכתחילה „לא נתקשה בהן” משה, והיה יודע את השיעור בדיוק אף לולא הראה אותו הקב”ה; ומה ש„הראהו” היה מטעם אחר²⁹.

הקב”ה עדיין לא אמר לו שיתנו מחצית השקל, ותמיהתו „מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו” היתה על זה שאמר לו הקב”ה „ונתנו איש כופר נפשו”, [וכדמוכח במדרשים הנ”ל הערה 1, וכן ממ”ש במדרשים הנ”ל (פסיקתא דר”כ שם לפניו, תנחומא פרשתנו יא (ובכ”מ)), שהיו סבורין שצריך ליתן ככר כסף כו”]. ואולי מפרש כן הזית רענן גם בתוס’ מנחות „דלא היה ידע בשום ענין” מאמירת הקב”ה „ונתנו איש כופר נפשו” לחוד (וראה צאן קדשים לתוס’ מנחות שם). אבל הא גופא צ”ע: למה הוצרך להראות לו מטבע של אש, ולא די באמירה שיתנו מחצית השקל.

(30) בסהמ”צ מ”ע קעא.

(31) כן הוא בהעתקת קאפא. ובסהמ”צ שלפנינו „ואמרו זה יתנו כל העובר על הפקודים מבן עשרים וגו” עירוב ב’ הפסוקים (יג”ד). ובהעתקת העליר ליתא, מבן עשרים וגו”.

(32) משא”כ בכמה וכמה מקומות בסהמ”צ שמביא יותר מפסוק אחד כותב „וכבר נכפל זה הציווי” (וכיו”ב) ומביא הנאמר במקום אחר, משא”כ כאן. ואפילו אם רוצה להביא ב’ הפסוקים הו”ל להביאו זה אחר זה ולא להפסיק „ואמר” (ואמרו). כאילו שזהו עוד ענין. וראה ברכות ומכות בסופן (ועוד), „מאי ואומר”.

(33) ורק כתוב זה הביא במנין המצוות שבריש ספר היד ובפיה”מ ריש שקלים. וראה תי”ט שקלים פ”א מ”ד: „ולדברי הרב שכתב כו”.

(25) ואף שהקב”ה היה יכול לעשות מנורה זהב להראותו, הרי המנורה שבמשכן צריכה שתיעשה ע”י משה (בני ישראל) – ראה גו”א בפרש”י תרומה ובהעלותך שם. אבל ראה רא”ם שם – ולא עביד קוב”ה ניסא למגנא לברוא מנורת זהב ולבטלה אח”כ (שהרי אסור להשתמש בה לבד במשכן). ואולי גם י”ל דהאיסור לעשות מנורת ב’ תו’ כו’ (ר”ה כד, סע”א ואילך. וי”ג) חל גם על למעלה. משא”כ זה במחצית השקל.

ועוד ועיקר: בהמנורה נאמר „אשר אתה מראה בהר” (תרומה שם, ראה פרש”י שם. מנחות שם). משא”כ מחצית השקל.

(26) ובנוגע לגודל וצורת המטבע – נראה בפועל במטבעות דזמן הבית וכו’ שלא היו מדייקין בזה.

(27) מב, א ד”ה זאת.

(28) ועד”ז הוא בשמ”ק לתוס’ מנחות שם: א”נ התם לא נתקשה רק בהא דדבר מועט יכפר על עון העגל.

(29) כוונת התוס’ בחולין בפשטות היא:

„ונתנו .. כופר נפשו“ כדי ש„לא יהיה בהם נגף בפקוד אותם“.

ג. והביאור בזה:

במצות נתינת מחצית השקל יש שני דינים: א) הנתינה צריכה להיות בבת אחת, כפסק הרמב"ם³⁴ „ואינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט אלא נותנו כולו כאחת ובפעם אחת“. ב) יש לתת מטבע של „מחצית השקל כסף“³⁵ (ופשיטא שלא „שוה כסף“ בשווי מחצית השקל³⁶).

בטעם פסק הרמב"ם שהנתינה צריכה להיות בבת אחת, ביאר הגאון הרוגזובי³⁷, שנתנית מחצית השקל יש לה דין קרבן והיא בגדר כפרה, ובכפרה אין מועילה נתינה לחצאין (כדברי הגמרא³⁸ בנוגע לגזל הגר: „החזירהו (לכהן) חצאין לא יצא מאי טעמא אשם קרייה רחמנא“).

(34) ריש הל' שקלים.

(35) לשון הרמב"ם שם. ובהלכה ה': מחצית השקל זו מצותה שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן כו'. וראה שם ה"ו. ובפיה"מ להרמב"ם בכורות פ"ח מ"ח: מחצית השקל הוא צריך להיות כסף צרוף עשוי מטבע* כמו שנתבאר בשקלים. ובפרש"י בכורות שם מט, ב במשנה „אין מביאין שם אלא מטבע של חצי שקלים“. ובשו"ת הריב"ש סי' סו: וכן היה לו לתת מחצית השקל במטבע כסף בעינו. אבל יש סוברין שאפשר ליתן גם פרוטות – ראה חינוך מצוה קה. ובמנ"ח שם סוסק"א. ועוד.

(36) משנה בכורות שם.

(37) צנפת פענח השלמה ג, א ואילך. וראה צנפת פענח לרמב"ם ריש הל' שקלים.

(38) ב"ק ק, א וברש"י. „ושם דף מ' ע"א גבי כופר“ (צנפת פענח שם).

וביאור זה, שזהו ענין של קרבן וכפרה, יש לפרש בשני אופנים: א) גדר הכפרה שבמחצית השקל הוא, שבה נלקחו קרבנות צבור במשך השנה, שהן לכפרה³⁹; ב) עצם נתינת מחצית השקל הוא ענין של כפרה – קרבן יחיד.

ויש לומר, שנחלקו בזה רש"י והרמב"ם: רש"י פירש⁴⁰ „ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשותיכם שהקרבנות לכפרה הם באים“, היינו, שבתרומת מחצית השקל נאמר „לכפר על נפשותיכם“ – לשון רבים, כלומר כפרה על הצבור, כיון שתרומה זו משמשת לקרבנות צבור, והם ענינים כפרה⁴¹.

אבל להרמב"ם הלימוד הוא, כנ"ל, מן הפסוק „ונתנו איש כופר נפשו“, האמור בלשון יחיד, והיינו, שאין הכוונה לכפרה דקרבנות צבור, אלא לנתינה זו דין „קרבן בפני עצמו“⁴² – הנתינה גופא היא גדר כפרה⁴³.

(39) ראה שבועות בתחלתה.

(40) פרשתנו ל, טו. ועד"ו בפרש"י מגילה כט, ב (ד"ה שלש). וראה חזקוני פסוק יב.

(41) ראה גם תוספתא שקלים פ"א, ב. וצע"ק במ"ש בצנפת פענח השלמה שם „ולכך מבואר בתוספתא ספ"א דשקלים דיש עליהם שם כפרה“ בהמשך למש"כ „יש עליו שם קרבן בפני עצמו“. וראה צנפת פענח הל' שקלים פ"א ה"ט.

(42) לשון הצנפת פענח בהשלמה שם.

(43) ולכאורה כן משמע גם ממ"ש הרמב"ן ריש פרשתנו (פסוק יב) באמצע דבריו: ומ"מ אין אדם רשאי לפחות וליתן פחות מחצי סלע בין יחיד בין רבים, כי אין כופר הנפש פחות מכן כדכתיב זה יתנו גו'. אבל בסוף דבריו כתב: שכל הצריך כפרה שהגיע לכלל חיוב המצוות יביא מחצית השקל אחד לקרבנות. (וראה רא"ם שם בפרש"י). וראה שקלים פ"ב סה"ג. תנחומא פרשתנו י, ובכ"מ.

(* כן הוא בהעתקת קאפח. ולפינו: כסף מזוקק מצויר מטבע.

שבפועל לוקחין קרבנות צבור מתרומת הלשכה (מחצית השקל) הוא ענין נפרד⁴⁷.

ד. עפ"ז מובן הטעם שהביא הרמב"ם בספר המצות את שני הפסוקים הנ"ל, כיון שמכל אחד מהם למדנו גדר נפרד במצוה דנתינת מחצית השקל: מהכתוב „ונתנו איש כופר נפשו" למדנו, שנתנת מחצית השקל היא ענין של כפרה על־דרך קרבן; ומהכתוב „זה יתנו" – כיון שלשון „זה" מורה על נתינה של דבר אחד – למדנו שאין נותנים אותה כסכום וצירוף של עשרה גרה נפרדים (שאם כן, ממילא יש מקום לומר שאפשר ליתנם גם שלא בבת אחת), אלא כמחצית השקל אחת – (בלשון הגאון הרוגוצובי⁴⁸) „שיעור העצמי" ולא „שיעור מצטרף".

ומזה מסתעפים שני דינים אלו – דין בנתינה החל על ה„גברא" ודין ב„חפצא" של מחצית השקל: ממש"נ „ונתנו איש כופר נפשו" למדנו⁴⁹ את

ויש לומר, שזהו הטעם לחילוק נוסף בין רש"י להרמב"ם:

לדעת רש"י⁴⁴, יש לכוון בעת נתינת מחצית השקל שהנתינה היא לצורך קרבנות צבור; אבל מדברי הרמב"ם משמע שזהו ענין בפני עצמו, וכדמוכח מזה שהפרק הראשון בהלכות שקלים עוסק רק במצות נתינת מחצית השקל ובאופן קיומה (ולא נאמר בו, שכיון שצריך להקריב קרבנות צבור מתרומה חדשה, לפיכך⁴⁵ „מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה". יתר על כן – הרמב"ם לא הזכיר שם כלל שבמעות מחצית השקל לוקחין קרבנות צבור⁴⁶), ורק להלן, בפרק ד', פתח הרמב"ם בסגנון של ענין בפני עצמו חדש לגמרי^{46*}: „תרומת הלשכה מה יעשה בה, לוקחין ממנה תמידין של כל יום והמוספין וכל קרבנות הצבור כו". כלומר, (ב)עצם הנתינה של מחצית השקל אינו (נוגע שהיא) לצורך קרבנות צבור (אלא היא דין קרבן וכפרה בפני עצמו), ומה

385

47 עפ"ז (אם שקלים הוא מצוה בפ"ע או בשביל הקרבנות) יש לבאר לכאורה מחלוקת רב ושמואל (מגילה כט, ב) אם פרשת שקלים הוא „צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי", או „כי תשא" ועיי"ש בקושיית הגמרא: בשלמא למ"ד כי תשא כו'. וראה ר"ן שם.

אבל לפי תירוץ הגמרא שם טעמא מאי כדר' טבי (ראה פרש"י שם) וכן מהמשך הגמרא יש לדחות דאינו שייך לזה. וראה צפנת פענח השלמה שם. ואכ"מ.

48 צפנת פענח הלכות תשובה פ"ב ה"ב. ומציי"ן „עי' מש"כ פ"א מהל' שקלים". וראה בנסמן בהערה 51.

49 בקרית ספר ריש הלכות שקלים: ואינו נותנו מעט אלא כולו כאחד בפעם אחד דכתיב לא ימעיט ממחצית השקל דאי למימר שיתן חצי

44 ד"ה לרבות (מנחות נב, א) הובא בצפנת פענח השלמה שם.

45 ראה מגילה כט, ב. וש"נ. שקלים פ"א ה"א. וראה ר"ן מגילה שם ד"ה מאי פרשת שקלים רב אמר. וראה לשון המאירי ריש שקלים (והמשנה הראשונה) „פירוש כבר ידעת כו".

46 גם לא בה"ט שם שכתב „בא' באדר משמיעין על השקלים כדי שיכין כל אחד ואחד מחצית השקל שלו ויהיה עתיד ליתן כו" (וגם אינו מוסיף למקדש. ראה לשון ר"ח מגילה שם). ובפיהמה"ש ריש מס' שקלים: ופירוש משמיעין מכריזין עליהם שיכינו בני אדם שקליהם כדי שתהיה תרומת הלשכה בזמנה כלומר בר"ח ניסן כו'.

46* אף שיש לומר שתפס לשון המשנה רפ"ד דשקלים.

ולא כסף לפי שיעור ומשקל מחצית השקל.

[ויש לומר, שהדבר מדויק ומודגש בשתי הלשונות ברמב"ם, "נותנו: (א) כולו כאחת (ב) בפעם אחת"⁵³].

ה. עפ"ז יובן מפני מה פירוש, "זה יתנו" הוא, "כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו זה יתנו כזה יתנו", וכן יובן הטעם שהראה לו הקב"ה מטבע של אש דוקא.

החילוק בין אש לשאר היסודות שבחומר הבריאה^{53*} הוא, ששאר סוגי החומר (רוח מים ועפר) נמדדים לפי הכמות שלהם – לפי גודלם במקום, בשטח גשמי, או בערך ושוי. אבל "אש" אינה נמדדת בתפיסת המקום שלה, ואף אינה מוגבלת בשטח מסוים במקום; מציאות ה"אש" היא בעיקר

הדין בגברא, שעליו לתת בבת אחת, ולא לחצאין⁵⁰ כנ"ל; ואילו מ"ה יתנו" (שמשמעו: יתנו את הדבר גופא) נלמד הדין בנוגע ל"חפצא", שהחויב הוא מ"ה יתנו" – מציאות זו⁵¹ של מחצית השקל – מטבע של מחצית השקל⁵²,

שקל הוה סגי לכתוב יתן חצי שקל וקאמר לא ימעט דרוצה לומר אפילו בנתינה לא ימעט ממחצית שקל (וראה ע"ז נחל קדומים להחיד"א פרשתנו עה"פ).

אבל אף שהרמב"ם ריש הלכות שקלים הביא הכתוב, "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט גו"ו" הרי הביאו על זה ד"אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ושואל מאחרים כו"ו. ולא מצינו שיביא הכתוב לצעם חיוב המצוה.

ועוד: לדעתו הרי זה רק דין פרטי בנתינה ולא ימעט ומזה שהרמב"ם כתבו תיכף בהלכה 'א משמע שזהו מעצם גדר המצוה. וי"ל דנפק"מ גם בפועל אם קיים המצוה אלא שחסר פרט זה, או שלא קיים המצוה כלל. וראה רי"ט אלגזי הלכות בכורות פ"ח אות פא בסופו. רי"פ פערלא לרס"ג מ"ע ז (צב, ג). עשה כ' (קמח, ג ואילך). ועוד.

(50) ואף שזה נכלל כבר בהלימוד ד"ה יתנו", דמכיון שצריך ליתן מטבע כסף הרי בדרך ממילא אי אפשר להיות נתינה לחצאין (ולהעיר שבמנין המצוות וכן בפיה"מ שקלים הביא רק הכתוב זה יתנו, כנ"ל הערה 33), י"ל דממעט נתינת חתיכות מטבע זה עד שיצטרפו למטבע שלם. או – מכיון שהרמב"ם הביא גם הפסוק ונתנו איש כופר נפשו" להודיע (גם) גדר מצות נתינת מחצית השקל להגברא, שהוא כופר נפשו, הרי נמצא דכאשר נותנו בפעמים רבות חסר לא רק בקיום מ"ה יתנו" (דהחפצא), אלא גם בהקיום דיתנו איש כופר נפשו" – הנתינה להגברא.

(51) ראה צפנת פענח מהד"ת ב, ג. ע. ג.

(52) וזה שמצינו לדעת הרמב"ם (רפ"ג דהל' שקלים) דשנים נותנין שקל אחד על שניהם, הרי (א) כתב, "שנים שנתנו על שניהם חייבין בקלבו"ן" ולא כתב, "שנים נותנין שקל על שניהם"*.
* (להעיר משו"ת חמדת שלמה יו"ד סי' לב.

(ב) ועיקר: י"ל ד(לדעת הרמב"ם) גם אז נחשב שכל אחד נתן מטבע מחצית השקל, וזהו הטעם לחיוב נתינת "קלבו"ן, דלפי שחייבין ליתן מטבע מחצית השקל כסף, לכן כשנותן שקל (על שניהם), בכדי שיקיים מצות נתינת מחצית השקל צריכין (השולחני או הגזבר המקבל) להחליף השקל על ב' חצאי שקלים וזה ניתן להקדש (שרק אז נחשב נתינתו לקיים המצוה ד"זה יתנו") וממילא חייבין ב"קלבו"ן. וראה רמב"ם שם ה"ו. (53) וצע"ק אריכות לשון הרמב"ם שם בהשליה, "ואינו נותנו בפעמים רבות (ומוסיה) היום מעט ולמחר מעט", ואולי הם ב' ענינים ובסדר ד"זו ואציל זו". ולכאורה כצ"ל (זו ואציל זו) גם במש"כ "כולו כאחת בפעם אחת" אף אם נפרש (דלא כבפנים, אלא) שניהם בנתינה דגברא. ולהעיר מהגירסא ברמב"ם (פרענקל) פעם אחת. ואכ"מ.

* (53) רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ד.

בערך ושוויות, כנ"ל, אלא שיעורה הוא – עצם מציאות האש.

וכיון ש"מטבע של אש" ממש אי אפשר לתת, כמובן, ממילא פירוש "זה" הוא – הענין המיוחד במטבע של אש כפי שהוא קיים במטבע של כסף.

ו. עפ"ז יובנו שני תירוצי התוספות (הנ"ל ס"א), אשר אינם מחולקים ביניהם, אלא הם בהתאם לשני הגדרים הנ"ל בנתינת מחצית השקל:

במנחות כתבו התוס' "משום דלא הוה ידע (איזה מטבע יביאו⁵⁷) בשום ענין אם לא היה מראהו" –

אלמלא הראהו הקב"ה מטבע של אש, לא היה משה יודע כלל (ולא רק בגדר "נתקשה") הדין שצ"ל "זה יתנו", התנאי ב"מצא" של המטבע, כנ"ל בארוכה.

ובחולין כתבו התוס', שתמיהת משה היתה בנתינה של ה"גברא" – "מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו" – שהרי אין זה קרבן⁵⁸.

ז. ועפ"ז – שתמיהת משה היתה מפני שעדיין לא ידע שמחצית השקל היא קרבן (כפירוש התוס' בחולין) – נמצא, שבכך ש"הראהו מטבע של אש" נכללה⁵⁹ (לא רק הודעה על-דבר גדר

איכותית⁵⁴, וגם מעט אש מתפשטת והולכת⁵⁵.

ולפיכך, אילו הראהו הקב"ה למשה מחצית השקל כסף, עדיין לא היה ידוע בבירור מהו גדר המצוה ומה על בני ישראל לתת: האם נצטוו לתת שווי וכו' של מחצית השקל כסף, ודי בזה, וממילא יכולים הם לתת מה שברצונם ובלבד שיהיה בשווי מחצית השקל, או שצריך להיות כסף דוקא לפי משקל מחצית השקל, או שמא צריך להיות דוקא מטבע שמשקלה מחצית השקל כסף.

ולכן הראהו "כמין מטבע של אש" (ש"משקלה" הוא "מחצית השקל"), להורות, שהמצוה אינה בכמות – לתת שווי מחצית השקל, או אפילו משקלה בכסף – אלא יש לתת את הדבר גופא, את המציאות של מטבע מחצית השקל⁵⁶.

– כלומר: גדר המצוה אינו לתת משקל כסף בערך של מחצית השקל (ולכל היותר – בתנאי (צדדי) שעל הכסף להיות בצורת מטבע), אלא זהו גדר המצוה: "זה יתנו" – מטבע זו, מחצית השקל.

ותוכן זה מובע ע"י "מטבע של אש" דוקא, כיון שאש אינה ענין הנמדד

57) גירסת השיטה מקובצת שם כנ"ל הערה

19.

58) להעיר על חילוקי הסוגיות בהא דר"מ שהראה לו כמין מטבע של אש: בירושלמי שקלים הובא לענין החפצא דמחצית השקל (בחיוב קלבון). איזה מטבע צריך ליתן (ראה קרבן העדה שם ובמפרשים); במדרשים הנ"ל (הערה 1) – לענין הכפרה בהמשך לתמיהת משה מי יוכל ליתן כופר נפשו.

59) לדעת התוס'. משא"כ לדעת רש"י

54) ע"ד"ז יש להסביר גם בפי' הגו"א פרשתנו (בתירוץ הא') במה שהוצרך להראותו מטבע של אש דוקא. ואכ"מ.

55) להעיר מזית רענן ליל"ש שם.

56) להעיר מצפנת פנעח לרמב"ם שם ה"ג וה"ה: וזהו מה דאמרינן בירושלמי דשקלים כו' ר"ל שני דברים אחד דדוקא כזה ר"ל כמשקלו וגם מטבע ונ"מ דאם יפחת כו'. וראה מכתבי תורה מכתב פט.

וזהו החילוק בין הכפרה שע"י קרבנות ובין "כופר נפשו" שע"י מחצית השקל: הקרבנות (בכלל) מכפרים על שגגות⁶⁵, ו(על-כל-פנים) לא על כריתות ומיתות בית דין⁶⁶; ואילו ענינה של נתינת מחצית השקל הוא על-דרך נתינתה בפעם הראשונה, שבאה לכפר על חטא העגל⁶⁷ הפוגע בעצם מציאות האדם – זהו חטא שיש בו חיוב מיתה; ולכן יש צורך ב"כופר נפשו", כדי שיהיה האדם למציאות חדשה.

ו(גם) זאת גילה הקב"ה בהראותו למשה, "מטבע של אש" – שתוכנה של כפרת מחצית השקל היא כמו (הטבילה ב)אש, הגורמת להיות מציאות חדשה⁶⁸.

המצוה בחפצא דמחצית השקל, אלא) גם הסברה אודות נתינת ה"גברא" (בתורת כפרה – קרבן).

והביאור בזה:

בכפרה יש שני ענינים: א) כפרה ע"י קרבנות, "לכפר על נפשותיכם", ב) "כופר נפשו".

"כפרה" (ע"י הקרבנות) פירושה (כמשמעה –) מחילה, הסרת טומאת החטא; ואילו "כופר נפשו" אינו ענין של הסרת החטא, אלא כופר, פדיון נפש. כלומר: בכך מוחלפת הנפש⁶⁹ ובמילא נפדית ונגאלת, כמציאות חדשה.

שני ענינים אלו, בכללות, הם שני הסוגים שמצינו בטהרה מטומאת הנפש בפשטות⁶¹:

טבילה במים – מסירה את הטומאה; ואילו טבילה באש, שעליה נאמר בגמרא⁶², "עיקר טבילותא בנורא", תוכנה [לא הסרת הטומאה⁶³, אלא] בדוגמת פעולת האש כפשוטה: כשאדם נוטל כלים ו"מחזירן לכבשין", נעשה כאן כלי חדש⁶⁴, מציאות חדשה.

(בפירושו עה"ת), ש"ל שהוא כפשוטו, "זה יתנו" להודיעו הדין בהחפצא דמחצית השקל. ולהעיר דע"פ פ"ה הא' דרש"י כל המשרך הפרשה מדבר רק במחצית השקל שבביל מנין בני ישראל אלא ש,מהמנין הזה נעשו האדנים". ואכ"מ.

(60) על דרך "בעליו יומת. אם כופר יושת עליו ונתן פדיון נפשו גו" (משפטים כא, כט"ל). (61) להעיר מצפנת פננת ה' תשובה שם: ב' ענינים להסיר הטומאה, ולטהרה, וב' ההסברות בזה. ואכ"מ.

(62) סנהדרין לט, סע"א.

(63) להעיר, דמים עצמם אפשר שיקבלו טומאה, משא"כ אש. וראה ברכות כב, א: מה אש כו'.

(64) ראה זבחים צו, א. ובתוד"ה אלא שם.

תוד"ה התורה (פסחים ל, ב). רא"ש שם (פ"ב ס"ז). טור או"ח ס" תנא ובב"י שם. שו"ע שם סוס"א, ואדמו"ר הזקן ס"ט.

(65) לא רק קרבנות היחיד חטאת ואשם כו' כי אם גם בקרבנות צבור – ראה שבועות בתחלתה. וראה ספר המצות לצמח צדק (דרך מצותיך) מצות עגלה ערופה (ובצינונים שם).

(66) ורק שעיר המשלח מכפר על כריתות ומיתות ב"ד (שבועות שם בסוף המשנה. רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ב).

(67) ראה ירושלמי ותנחומא שבהערה 43. ובמדרשים הנ"ל הערה 1. ולגיסת השטמ"ק מפורש הוא בתוס' מנחות (כנ"ל הערה 28).

(68) ועפ"ז יובן מש"כ בתוס' חולין שם "הראהו הקב"ה להבחין היטב ולהודיע לישראל", דלפי פשוטו אינו מובן: מה צריך "להבחין היטב ולהודיע לישראל"? וע"פ הנ"ל יומתק, שהראהו הקב"ה להבחין היטב גדר ותוכן הכפרה דמחצית

(* ולפי הנ"ל דהראהו הקב"ה מטבע של אש ענינו להראותו גדר החפצא דמחצית השקל מובן בפשטות "להבחין היטב" במטבע של אש, כנ"ל בארוכה.

„בשעה⁷¹ שאמר לו הקב"ה צו את בני ישראל את קרבני לחמי לאשי אמר משה מי יוכל להספיק לו קרבנות אם אנו מקריבין לפניו כל חיתו שדי כו' אינו מספיק לו כו', אמר לו הקב"ה איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן כו'. בשעה שאמר לו הקב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם אמר משה מי יוכל לעשות לו מקדש שישרה בתוכו הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך כו', אמר הקב"ה איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן כו'".

ואינו מובן: כיון שכבר שמע משה מקודם⁷¹, בנוגע למשכן, ש„איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן“, מדוע „נבהל“ ו„תמה על הדבר“ בשמעו את הצייוי „ונתנו איש כופר נפשו“?

ולכאורה אין לומר שהחידוש כאן היה, שנתניהו זה היא „כופר נפש“ על חטא העגל הפוגע בעצם המציאות כנ"ל⁷², ועל זה היתה תמיהת משה – שהרי אף זאת כבר מצינו, שצוה הקב"ה לקחת פר בימי המילואים „לכפר⁷³ על מעשה העגל שהוא פר“⁷³.

והביאור בזה:

בצייוי על עשיית המשכן, מובן

ח. אע"פ שמה שהראה הקב"ה למשה „מטבע של אש“ היה כדי לבאר שנתנית מחצית השקל אינה ענין של שווי ומשקל, אלא – „זה יתנו“ (כנ"ל בארוכה), מכל מקום כתב רש"י ש„מטבע של אש“ זו היה לה משקל⁶⁹ דמחצית השקל – „הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל“.

ומזה שעשה הקב"ה נס בתוך נס – לא רק „מטבע של אש“, אלא מטבע של אש בעל משקל – מוכח, שגם בפרט זה של „המשקל“ חידש הקב"ה למשה ענין מסוים, שאלמלא „הראה לו .. מטבע של אש ומשקלה כו“ לא היה יודע אותו מדעת עצמו.

כלומר: בנתנית מחצית השקל נוגע (לא רק עצם ה„מטבע של אש“, אלא) גם שמחצית השקל תהיה בדוגמת „מטבע של אש“ שיש לה משקל.

ט. ויובן זה בהקדים, אשר תמיהת משה „מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו“ (כמובא לעיל מהתוס') – שמחמתה הראה הקב"ה למשה מטבע של אש – מקורה במדרש⁷⁰, ושם מבואר שזה „ונתנו .. כופר נפשו“ היה אחד משלושת הדברים ש„שמע משה מפי הגבורה ונבהל ונרתע לאחוריו“ –

(71) לשון במדבר"ר שם. ונדר"ז (בשינויים קלים) בשאר מקומות הנ"ל.

(71*) שהרי הפרשה דמחצית השקל דפרשת כי תשא „ונתנו איש כופר נפשו“ נאמרה לאחרי שנצטוו (בפרשת תרומה) „ועשו לי מקדש גו“, וכדמוכח ממש"נ (פרשתנו ל, טז) „ולקחת את כסף הכפורים גו' ונתת אותו על עבודת אהל מועד גו'“.

(72) ראה לקוטי שיחות ח"ג ע' 923 ואילך. וש"נ.

(73) פרש"י תצוה כט, א.

(73*) להעיר מפרש"י חוקת יט, כב ד"ה פרה.

השקל, שענינו (מטבע של) אש שנעשה מציאות חדשה.

ועדיין אינו מובן לכאורה: זה שענינו הוא „כופר נפשו“ (ולא רק כפרה דקרבנות) הרי ידע גם לפני⁷² „אלא שתמה על הדבר מה יוכל ליתן כופר נפשו“, והיינו איך זהו כופר נפשו ומה נתחדש לו בזה ש„הראהו מטבע של אש“? ויובן ע"פ המבואר לקמן בפנים.

(69) להעיר גם מתיב"ע עה"פ (הובא לעיל הערה 1).

(70) שם הערה 1.

רק פעולה חיצונית של היד, ונפשו של הנותן אינה ניכרת בעשיה –]

א"כ, כיצד יכולה נתניה כזו להיות „כופר נפשו”⁸⁰ – והלא אין כאן „כחז”, „כחן של ישראל”!

וכמענה לכך הראה הקב"ה למשה „מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל”, שנטלה (כמובא במדרש) „מתחת כסא כבודו”, כדלקמן.

י. הטעם (הפנימי) לכך שבמחצית השקל לא נאמר דין „כופין אותו עד שיאמר רוצה אני” (ובפרט קשה הדבר לפי הנ"ל, סעיף ג', שיש לכך דין קרבן). י"ל שהוא משום שמחצית השקל באה בתורת כפרה על חטא העגל, שפגע, כנ"ל, בעיקר מציאותם של בני ישראל, וניתק אותם גם מצד נפשם ופנימיותם רח"ל, וממילא אין יכול להועיל כאן ענין „כופין אותו עד שיאמר רוצה אני” (שתוכנו, שרצון ופנימיות הנשמה יבואו לידי גילוי).

ולפיכך „הראה לו מטבע של אש” ש„הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו”: מצד פנימיות הנשמה כפי שהיא שייכת לגוף לא היתה הנתניה יכולה לבוא מצד כחן של ישראל, כנ"ל. אבל הדבר יכול לבוא מצד עצם הנשמה הנעלית לגמרי מגילויים, לפי שעצמיות הנשמה היא העצם של כל הכחות⁸¹, גם של העשיה החיצונית של האדם.

(80) וידוע השקו"ט במש"כ בתוספתא שקלים שם דממשכנין כיון דהוי כפרה, והרי חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותם. וראה בארוכה צפנת פננת לרמב"ם שקלים שם ה"ט, וש"נ.

(81) ראה לקוטי שיחות ח"ח ע' 131, וש"נ.

שמעשה בני ישראל היה „לפי כחן”, כיון שהשתתפותם בכך היתה בנדיבות לבם – „כל איש אשר ידבנו לבו”⁷⁴, „כל נדיב לבו יביאה”⁷⁵; ועל-דרך-זה בנוגע להקרבת הפר – לפי שהדין בקרבן הוא „יקריב אותו לרצונו”⁷⁶, וצורך זה ברצון המנדב ובעל הקרבן מדגיש שהדבר הוא „לפי כחן”, שיש בכך „כחן של ישראל”;

אבל אופן הקיום של מצות מחצית השקל הוא, שיש חיוב על כל אחד לתת, בין אם רצונו בכך ובין אם לאו; ויתירה מזו – „כופין את מי שלא נתן עד שיתן וכן מי שלא יתן ממשכנין אותו ולוקחין עבוטו בעל כרחו ואפילו כסותו”⁷⁷ –

[ואע"פ שגם בקרבנות ישנו דין „כופין אותו” – הרי דין זה הוא באופן ש„כופין אותו עד שיאמר רוצה אני”⁷⁸, כלומר, שבהקרבת הקרבן חייב האדם להוציא בדיבורו „רוצה אני”; ואף שבחיצוניות זוהי אמירה כפויה, מכל מקום מתאימה אמירה זו לאמת, כיון שבפנימיות נפשו רוצה כל אדם מישראל לקיים את רצון השם (כמבואר ברמב"ם⁷⁹); משא"כ במחצית השקל לא מצינו שצריך האדם לומר „רוצה אני”, והיינו שאין הכרח שנתניה זו תהיה ברצונו. וכיון שהנתניה כשלעצמה היא

(74) תרומה כה, ב.

(75) ויקהל לה, ה. וכן היה בפועל „כל נדיב לב הביאו גו” (שם, כב), ועד – שהמלאכה היתה דים גו' והותר (שם לו, ז).

(76) ויקרא א, ג. פרש"י שם מתו"כ. ר"ה ו, א. וש"נ.

(77) רמב"ם הלכות שקלים שם ה"ט. וש"נ.

(78) נסמן לעיל הערה 76.

(79) ס"פ דהלכות גירושין.

בנתינה, שהיא „כופר נפשו“, קרבן) ו„זה יתנו“ (הדין ב„חפצא“, שגדר הנתינה אינו שווי וערך, אלא מציאות מטבע של מחצית השקל כסף) – לפי ששניהם מבטאים נקודה אחת, שנתנת מחצית השקל היא מן ה„אש“ (מתחת כסא כבודו) ועצם הנשמה:

כיון שעצם הנשמה הוא נעלה מהתפשטות גילויים והתחלקות, מובן שגם הנתינה שמצד עצם הנשמה היא בדוגמא לזה – נתינה בבת אחת, ללא התחלקות; ושיעור המטבע אינו שיעור כמותי (הנמדד בשווי ומשקל), אלא נקודה איכותית, עצמית;

ומהאי טעמא הכפרה שע״י מחצית השקל היא באופן של „אש“ (הנעלה מהכפרה שע״י קרבנות, כנ״ל ס״ז) ההופכת את האדם למציאות חדשה, כי מצד התגלות עצם הנשמה משתנים כל כחותי⁸⁴ עד שנעשה למציאות חדשה.

יב. אלא שענין זה, „מטבע של אש הוציא הקב״ה .. והראהו למשה“, בא רק לאחר⁸⁵ שמה „נבהל ונתע לאחוריו“: דוקא כאשר בחינת משה – חכמה⁸⁶ דקדושה – „נבהל“ כו', מבלי יכולת לתפוס כיצד באפשרותה של עשיה ופעולה חיצונית להיות לכפרה, הרי זה⁸⁵ מעורר שהקב״ה „יראה“ – יגלה וימשיך מלמעלה למטה – את הדרגא של „אש“ שבנשמה, עד לבחינת „משקל“, דהיינו גילוי עצם הנשמה באופן הבא לידי ביטוי בגלוי

וזהו פירוש „הראה לו (הקב״ה)“ – הקב״ה גילה גם, בדרך מלמעלה למטה, שאותה „מטבע של אש“ מקורה „מתחת כסא כבודו“ – בחינת אש שבנשמה, עצם הנשמה, כפי שהיא מושרשת למעלה „תחת כסא כבודו“, כמאמר חז״ל⁸², „הנשמות גזרות מתחת כסא הכבוד“⁸³;

וזאת גילה והמשיך ב„משקלה“ – היינו, שעצם הנשמה מקיפה וחודרת את הנשמה על כל כחותיה בהיותה למטה בעולם הזה, עד למשקל וכו'; כלומר, ה„מטבע של אש“ – עצם הנשמה – אינו דבר נפרד מהכחות הנמצאים בנתינה הגשמית, אלא המטבע של אש גופא „משקלה מחצית השקל“ (וכנ״ל, שעצם הנשמה הוא העצם של כל הכחות).

ולכן, גם כאשר נתינתו של יהודי היא ללא אמירת „רוצה אני“, והיא באופן של „משקל“ – נתינה גשמית וחומרית, ללא רצון וחיות, כ„משקל“ המכביד והמושך למטה, כך שיש צורך בטרחא ואפילו בכפיה – הרי האמת לאמיתה היא (וזהו החידוש של מחצית השקל), שאצל יהודי, גם נתינה זו קשורה אל ה„אש שבנשמה“, שכן אמיתיות ופנימיות כח העשיה והנתינה הן התגלות „מטבע של אש“ מ„תחת כסא כבודו“, עצם נשמתו.

יא. ע״פ כל הנ״ל תובן גם השייכות בין שני הענינים הנ״ל במחצית השקל – דין „ונתנו איש כופר נפשו“ (הדין

(84) ראה קונטרס העבודה פ״ה (ע' 32 ואילך).

(85) ראה עד״ו לקוטי שיחות ח״ו ע' 38

ואילך.

(86) לקוטי תורה מסעי פט, ד. צב, רע״א.

ועוד.

(82) ריעא מהימנא צו כט, רע״ב. נשא כג, ב.

ועוד.

(83) ראה אלשיך עה״פ. ועוד.

עתה אינו מתנהג כראוי לבן אברהם יצחק ויעקב, ואזי מוטל חיוב על כל יהודי לקרבו לתורה ומצוות – יש הטוענים: מה מקום יש לומר ליהודי זה שעליו להניח תפילין עתה, או לקרוא קריאת שמע וכיוצא בזה, בשעה שעדיין אין זה לפי ערך מעמדו ומצבו – הוא אינו מבין כלל מה פירוש הדבר, ואף אין לו שום רצון לעשות זאת. איזו תועלת תהיה אם נכריחו להניח תפילין, כאשר ברור שהוא יעשה זאת רק בגלל היותו עדין נפש שאינו יכול לסרב – בעוד למעשה המצוה גופא אין בעיניו כל משמעות?

הסדר צריך להיות – טוענים הם – שלכל לראש יש לבאר ולהסביר לו את הדברים צעד אחר צעד, יום אחרי יום, עד אשר יבין היטב בשכלו שעליו לקיים מצוות, ואזי יתחיל מעצמו לקיימן, כיון שיהיה לו רצון ועונג בדבר.

על כך באה ההוראה ממחצית השקל: אפילו כאשר יהודי מקיים מצוה רק באופן של „משקלה“, בחוסר רצון וללא שום תענוג, ואפילו בדרך כפיה, מראה הקב"ה שבאמת זוהי מטבע של אש – שהדבר בא מצד ה„אש“ של עצם הנשמה, וממילא אלו הם הרצון והתענוג האמיתיים שלו.

ואדרבה: עי"ז שהאדם משפיע על הזולת לקיים את המצוה, ואפילו בדרך כפיה בלבד – כיון שבאמת נובע הדבר מן ה„אש“ שבנשמה, פועל הדבר סוף־סוף תבוא המטבע של אש לידי גילוי עד „משקלה“ – מעשה בפועל, עד שזה יהיה הרצון והתענוג שלו בגלוי, וסוף־סוף הוא יקיים את המצוה בכל הלהט והאש של הנשמה.

בכחות הנשמה, עד למעשה המצוות של האדם.

וזוהי גם הוראה בעבודת כל אחד ואחד: פעמים שאין יהודי מרגיש חיות ותענוג בלימוד התורה וקיום המצוות, והרי הם כמצות אנשים מלומדה, כגוף בלי נשמה⁸⁷, ואף יתירה מזו – בעיניו הם טרחא ועול, ועליו לכפות את עצמו לקיים את רצון ה', ואף כפיה זו אינה בדרך עבודת עבד, כי אם מפני שאין לו ברירה –

צריך הוא לדעת, שכאשר יתבונן בדבר, בהתבוננות אליבא דנפשיה, ואזי בחינת משה שבו – חכמה שבנפש⁸⁸ – תהא „נבהלת“, מזדעזעת, מכך שאין לו חיות והרגש בעבודת השם ובקיום רצונו – הרי זה⁸⁹ גופא יעורר את ענין „הראהו מטבע של אש כו“, להיות „הקב"ה עוזרו“ – שהקב"ה „יראה“ וימשיך את בחינת „משה“ שבנפשו, את האש שבנפשו, עצם הנשמה, עד אשר תהא נמשכת ב„משקלה“ – בכל כחות הנפש עד למעשה בפועל, ובאופן גלוי.

יג. ועוד הוראה למדים אנו מכאן – לאידיך גיסא: כאשר ישנו יהודי שלעת-

(87) ראה תניא פל"ח.

(88) ראה תניא פמ"ב.

(89) ויתירה מזו י"ל: זה שהאדם הוא במדרגה נמוכה כזו שאינו מרגיש כו' ואינו רוצה לקיים רצון העליון, זה גופא בא מלמעלה בכדי* לעורר בחינת משה שבו, ועי"ז לבוא ל„הראה“.. מטבע של אש – גילוי עצם הנשמה, במשקלה – במחשבה דיבור ומעשה שלו.

(* ובמכש"כ מענין החסאים כו', כידוע בענין נורא עלילה על בני אדם. ראה לקוטי שיחות ח"ה ע' 61 ואילך. לקוטי שיחות ח"ה ע' 3956. וש"נ.

ובזאת יזרו את הקרכת הקרבנות דש, אשר „באש אתה עתיד לבנותה“⁹¹,
 (שהובאו⁹⁰ ממחצית השקל) בבית „ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש
 המקדש השלישי בירושלים עיר הקו- סביב“⁹², במהרה בימינו ממש.

393

(משיחות פרשת שקלים,

פרשת זכור, פרשת פרה תשל"ג)

90) דלכאורה קרבנות ציבור הראשונים

דלעתיד לבוא יהיו ע"י שיחידים ימסרום לציבור

יפה יפה (ר"ה ז, סע"א ואילך. רמב"ם הל' כלי

המקדש פ"ח ה"ז) עד שיגבו מחצית השקל.

91) נוסח נחם – ירושלמי ברכות פ"ד ה"ג.

92) זכריה ב, ט.

